

Sag T-325/01

DaimlerChrysler AG mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber

»Konkurrence — artikel 81 EF — karteller — agenturaftale — bilforhandling — økonomisk enhed — foranstaltninger med begrænsning af parallelhandel med biler til formål — prisfastsættelse — forordning (EF) nr. 1475/95 — bøde«

Rettens dom (Femte Afdeling) af 15. september 2005 II - 3326

Sammendrag af dom

1. *Konkurrence — aftaler — aftaler mellem virksomheder — begreb — to- eller flersidigt samordnet adfærd — omfattet — ensidig adfærd — ikke omfattet
(Art. 81, stk. 1, EF)*
2. *Konkurrence — fællesskabsregler — virksomhed — begreb — økonomisk enhed — særskilte juridiske personer, der er bundet af agenturaftale — forudsætninger for en økonomisk enhed
(Art. 81, stk. 1, EF)*

3. *Konkurrence — aftaler — forbud — gruppefritagelse — forordning nr. 1475/95 — begrebet »videresalg«*
(Kommissionens forordning nr. 1475/95, art. 10, stk. 12)
 4. *Konkurrence — administrativ procedure — meddelelse af klagepunkter — nødvendigt indhold — overholdelse af retten til kontradiktion*
(Rådets forordning nr. 17, art. 19, stk. 1; Kommissionens forordning nr. 99/63, art. 2 og 4)
 5. *Konkurrence — aftaler — samordnet praksis — begreb — samordning og samarbejde, der er uforeneligt med hver enkelt virksomheds forpligtelse til selvstændigt at bestemme sin adfærd på markedet*
(Art. 81, stk. 1, EF)
 6. *Konkurrence — aftaler — aftaler mellem virksomheder — bevisbyrden for overtrædelsen påhviler Kommissionen — bevis for, at virksomheden har deltaget i møder med konkurrencebegrænsende formål — bevis for, at virksomheden har taget afstand fra de truffne beslutninger*
(Art. 81, stk. 1, EF)
 7. *Konkurrence — aftaler — vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder — uforbindende beslutning, der er truffet af en virksomhedssammenslutning, og som følges af dens medlemmer — omfattet*
(Art. 81, stk. 1, EF)
 8. *Konkurrence — aftaler — påvirkning af samhandelen mellem medlemsstaterne — kartel med virkninger, som berører hele en medlemsstats område — automatisk påvirkning*
(Art. 81, stk. 1, EF)
 9. *Konkurrence — fællesskabsregler — overtrædelse begået af et datterselskab — ansvar tilskrevet moderselskabet — betingelser — uden betydning, at datterselskabet er en selvstændig juridisk person — betydningen af, at datterselskabet er helejet — moderselskabets forpligtelse til at tilbagevise formodningen om, at det faktisk kontrollerer datterselskabets ledelse*
(Art. 81, stk. 1, EF)
-
1. Det i artikel 81, stk. 1, EF indeholdte forbud vedrører udelukkende en to- eller flersidigt samordnet adfærd, som er foretaget ved indgåelse af aftaler mellem virksomheder, vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder eller samordnet praksis. Således forudsætter begrebet aftale i denne bestemmelses

forstand, at to parter i det mindste har en samstemmende vilje. Det følger heraf, at når en virksomheds beslutning udgør en ensidig adfærd fra dennes side, falder beslutningen uden for forbuddet i denne artikel.

(jf. præmis 83 og 84)

2. Med henblik på anvendelsen af konkurrencereglerne er den formelle adskillelse mellem to selskaber, som er en følge af deres status som selvstændige juridiske personer, ikke afgørende, idet der skal lægges vægt på, om de optræder samlet på markedet. Det kan således vise sig nødvendigt at tage stilling til, om to selskaber, der er særskilte juridiske personer, udgør eller hører til en og samme virksomhed eller økonomiske enhed, som udfolder en enkelt adfærd på markedet.

En sådan situation er ikke begrænset til tilfælde, hvor der foreligger et moderdatterselskabsforhold mellem selskaber, men omfatter også under visse omstændigheder forholdet mellem et selskab og dets handelsagent eller mellem en kommittent og dennes kommissionær. Ved anvendelsen af artikel 81 EF er spørgs-

målet om, hvorvidt en kommittent og hans mellemmand eller »handelsagent« udgør en økonomisk enhed, idet sidstnævnte er et hjælpeorgan, integreret i den førstnævntes virksomhed, nemlig væsentligt for afgørelsen af, om en adfærd falder ind under denne artikels anvendelsesområde. Hvis en mellemhandler således udøver en virksomhed til fordel for sin kommittent, kan han principielt betragtes som et hjælpeorgan, integreret i kommittentens virksomhed og forpligtet til at følge kommittentens instrukser, således at han, ligesom handelsmedhjælperen, udgør en økonomisk enhed med den pågældende virksomhed.

Det forholder sig anderledes, hvis aftaler mellem agenturgiveren og dennes agenter lader sidstnævnte overtage eller beholde funktioner, som økonomisk set svarer til en uafhængig forhandlers, idet de indeholder bestemmelse om, at disse agenter skal bære de økonomiske risici, der er forbundet med salg til eller indgåelse af kontrakter med tredjemænd. Således mister agenter kun deres status som selvstændige erhvervsdrivende, såfremt de ikke bærer nogen af de risici, der er forbundet med de kontrakter, de har forhandlet for kommittenten, og fungerer som hjælpeorganer, der er integreret i kommittentens virksomhed. Således gælder det, at når en agent, selv om denne er en selv-

stændig juridisk person, ikke på uafhængig måde kan bestemme sin adfærd på markedet, men udfører instruktioner givet af dennes agenturgiver, finder forbuddet i artikel 81, stk. 1, EF ikke anvendelse på forholdet mellem agenten og den agenturgiver, der sammen udgør en økonomisk enhed.

leasingaftale skal blive brugt til uden om det eksklusive distributionssystem at skaffe sig ejendomsretten til en ny bil.

(jf. præmis 153)

(jf. præmis 85-88)

3. Det følger af definitionen af udtrykket »videresalg« i artikel 10, stk. 12, i forordning nr. 1475/95 om anvendelse af traktatens artikel [81], stk. 3, på kategorier af salgs- og serviceaftaler vedrørende motorkøretøjer, at en leverandørs mulighed for at forbyde distributørerne at levere til fysiske og juridiske personer, der betragtes som »videresælgere«, begrænser sig til de tilfælde, hvor disse sidstnævnte sælger nye biler. Denne sidestilling af videresalg med leasingaftaler, der indeholder en overgang af ejendomsretten eller en mulighed for køb ved aftalens udløb, har til formål at give leverandøren mulighed for at sikre sit distributionsnets integritet ved at undgå, at en

4. Kommissionen giver meddelelse om de klagepunkter, som gøres gældende mod virksomhederne og sammenslutningerne af virksomheder, og kan i sine beslutninger kun tage sådanne klagepunkter i betragtning, når disse har haft lejlighed til at udtale sig om rigtigheden og relevansen af de faktiske omstændigheder, klagepunkterne og de omstændigheder, Kommissionen påberåber sig.

Klagepunktsmeddelelsen skal indeholde en redegørelse for anbringendernes indhold, som er tilstrækkeligt klart formuleret til at give de interesserede parter mulighed for faktisk at gøre sig bekendt med den adfærd, som Kommissionen kritiserer dem for. Det er kun under denne forudsætning, at klagepunktsmeddelelsen kan opfylde det ved fællesskabsforordningerne tillagte formål, som består i at forsyne virksomhederne med oplysninger, som er nødvendige for, at disse effektivt kan fremføre deres forsvar, inden Kommissionen træffer en endelig

beslutning. Dette krav er opfyldt, hvis beslutningen ikke medtager andre overtrædelser end de i klagepunktsmeddelelsen nævnte og kun tager hensyn til faktiske forhold, som de pågældende har haft lejlighed til at udtale sig om. Kommissionens endelige beslutning skal ikke nødvendigvis være en kopi af fremstillingen af klagepunkterne.

Når klagepunktsmeddelelsen giver en klar indikation af arten af de konkurrenceretlige overtrædelser, som tilskrives den omhandlede virksomhed, og de omstændigheder, som i denne forbindelse gøres gældende, er denne virksomhed i stand til at besvare denne beskyldning og forsvare sine rettigheder. En klagepunkterne efterfølgende fremstilling i den af Kommissionen vedtagne beslutning, der kvalificerer en økonomisk aftale som »vertikal« eller »horisontal«, udgør ikke en materiel ændring af klagepunkterne, som disse er beskrevet i klagepunktsmeddelelsen.

(jf. præmis 188, 189 og 192)

tilstrækkeligt, at de pågældende virksomheder har udtrykt fælles vilje til at indrette deres adfærd på markedet på en bestemt måde.

De kriterier om koordination og samarbejde, som langt fra stiller krav om udarbejdelse af en egentlig »plan«, skal forstås ud fra den grundtanke, der ligger bag traktatens konkurrencebestemmelser, og hvorefter enhver erhvervsdrivende uafhængigt skal tage stilling til den politik, han vil føre på det fælles marked. Selv om dette krav om uafhængighed ikke udelukker de erhvervsdrivendes ret til at foretage de nødvendige tilpasninger til deres konkurrenters konstaterede eller forventede adfærd, forhindrer det imidlertid kategorisk enhver direkte eller indirekte kontakt mellem sådanne erhvervsdrivende, som har til formål eller til følge enten at påvirke en aktuel eller potentiel konkurrents markedsadfærd, eller at informere en sådan konkurrent om den markedsadfærd, som man har besluttet sig til — eller overvejer — selv at følge.

5. For at der kan være tale om en aftale i henhold til artikel 81, stk. 1, EF, er det

(jf. præmis 199 og 200)

6. I en retssag om tilsidesættelse af konkurrencereglerne påhviler det Kommissionen at føre bevis for de overtrædelser, som den har konstateret, og at fastslå, hvilke beviser der er fornødne for på tilfredsstillende vis at påvise de faktiske omstændigheder, der udgør en overtrædelse.

sammenslutning i henhold til artikel 81, stk. 1, EF, selv om den ikke har bindende virkning for de berørte medlemmer, i hvert fald i det omfang de medlemmer, der er omfattet af beslutningen, efterlever den.

(jf. præmis 210)

Når det er godtgjort, at en virksomhed har deltaget i møderne mellem virksomheder af en åbenbart konkurrencestridig karakter, påhviler det denne virksomhed at fremføre indicier af en sådan beskaffenhed, at den kan påvise, at dens deltagelse i de nævnte møder ikke skete for at begrænse konkurrencen, og herved påvise, at den over for konkurrenterne havde oplyst, at den deltog med et andet formål end deres. I mangel af bevis for en sådan afstandtagen har den omstændighed, at en virksomhed ikke retter sig efter resultaterne af disse møder, ikke en sådan karakter, at den kan fjerne det ansvar, som påhviler den som følge af dens deltagelse i kartellet.

8. En aftale, der omfatter hele en medlemsstats område, styrker ifølge selve sin natur opdelingen i nationale markeder, hvorved den hæmmer den med trakanten tilstræbte økonomiske sammenvoksning.

(jf. præmis 212)

(jf. præmis 201 og 202)

7. En handling kan betragtes som en beslutning truffet af en virksomheds-

9. Den omstændighed, at et datterselskab er en selvstændig juridisk person i forhold til sit moderselskab, udelukker ikke, at ansvaret for dets adfærd eventuelt pålægges sidstnævnte; dette kan navnlig være tilfældet, hvor datterselskabet ikke frit bestemmer sin adfærd på markedet, men i det væsentlige følger instrukser, givet af moderselskabet.

Selv om den omstændighed, at der er tale om et af moderselskabet 100% ejet datterselskab, i denne henseende ikke i sig selv er tilstrækkelig til at godtgøre, at moderselskabet udøver en sådan kontrol, hvilket er en forudsætning for, at moderselskabet kan gøres ansvarligt for sit datterselskabs adfærd, kan Kommissionen støtte sin beslutning om denne ansvarspåleggelse på den omstændighed, at moderselskabet ikke bestrider, at det havde kunnet øve afgørende indflydelse på datterselskabets handelspolitik, og i øvrigt ikke fører beviser til støtte for sine påstande om sidstnævntes selvstændighed. I tilfælde af et helejet datterselskab kan Kommissionen med rette lægge til grund, at moderselskabet

faktisk udøver bestemmende indflydelse på sit datterselskabs adfærd, navnlig når moderselskabet under den administrative procedure udgiver sig for at være den eneste modpart blandt koncernens selskaber.

Det påhviler under disse omstændigheder moderselskabet at afkræfte denne formodning med de fornødne beviser.

(jf. præmis 218-220)